

2. Указ Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року “Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua> / Офіційний сайт Інтернет-представництва Верховної Ради України.

3. Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України “Деякі питання продовольчої безпеки” № 1379 від 05.12.2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF>

4. Статистичний збірник “Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України” за 2014 р. // Державна служба статистики України: Під заг. кер. О.М. Прокопенка. – К.: – 2015. – 53 с.

5. Звіт про стан продовольчої безпеки України у 2013 році – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua

Олександр Дудар, Роман Гевко

Тернопільський національний економічний університет

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ РІПАКУ

Зменшення світових запасів нафти вимагає пошуку її заміни, в першу чергу поновлюваними джерелами енергії, одним із яких є біодизель, котрий виробляється з насіння ріпаку.

Так, Європейська економічна комісія ухвалила про переведення до 2020р. 20% автотранспорту Європи на біопаливо [1]. В той же час, існує ряд проблем при вирощуванні ріпаку, зокрема виробництва з нього олії, екологічні проблеми при виробництві біодизеля, його транспортуванні та ін. [2, 3].

При підвищенні попиту на насіння ріпаку (дана культура є досить рентабельною) зростає потреба у посівних площах, а тому розорюються степи, вирубуються ліси, а також використовуються землі, які призначені для продовольчих культур, що загрожує продовольчій і екологічній безпекам планети.

Усі посівні площі в Україні складають близько 32 млн.га. При цьому, з урахуванням науково-обґрунтованих сівозмін максимальна площа під ріпак не може перевищувати 3 млн.га, тобто близько 10%. В той же час, під такою “важкою” для землі технічною культурою зайнято понад 20% посівних площ. Якщо після збирання ріпаку на 1 га не внести 150 кг азоту, 60 кг фосфору, 120-130 кг калію, то земля виснажується. Штучне підживлення та підвищення

врожайності вимагає внесення пестицидів і добрив, а також відповідних засобів для захисту рослин, що призводить до забруднення ґрунту та ґрунтових вод.

З урахуванням високої рентабельності технічних культур, кон'юктури світового ринку та високих закупівельних цін на них можна передбачити, що площі під даними культурами будуть збільшуватись, а це призводитиме до негативних екологічних наслідків.

Аналіз рівня врожайності ріпаку за останні п'ять років показав, що його середнє значення по Україні коливалось від 9,4 ц/га у найзбитковіших господарствах до 20,3 ц/га у найбільш прибуткових підприємствах [2]. Необхідно зазначити, що високий рівень рентабельності був характерним для підприємств з найменшими виробничими витратами. Якщо для збиткових підприємств їх рівень в середньому становив близько 4527 грн/га, то для агроформувань останніх груп його значення не перевищувало і 3000 грн/га. Це призвело до того, що господарства з максимальною рентабельністю мали найменшу величину повної собівартості 1 ц озимого ріпаку (135 грн/га), яка дозволила отримати рекордні значення прибутку в розрахунку на гектар (4500-5600 грн/га).

Виробництво біодизеля умовно можна поділити на два етапи: вирощування ріпаку та виробництво палива. В той час, коли країни Європи займаються першим і другим, то Україна фактично є сировинним додатком Європи і не має замкнутого комплексу з виробництва біодизеля. Практично весь врожай насіння ріпаку експортується.

Посіви ріпаку в Україні наблизились до критичних форм. При цьому, за даними "Украгроконсалтинг", лише 15-20% вітчизняних виробників ріпаку дотримуються правил сівозмін, до яких переважно відносяться потужні агрохолдинги, а фермерські господарства не завжди мають таку можливість.

Незважаючи на певні переваги перед дизельним паливом, біодизель має ряд недоліків: для виробництва використовуються посівні площі під продовольчі культури; гірші енергоємкісні характеристики, особливо в холодну погоду; викиди від згоряння біодизеля в атмосферу (утворюється від 50% до 70% парникових газів) є більш руйнівними ніж від згоряння нафти і газу; проблеми з утилізацією відходів при виробництві біопалива; термін зберігання біодизеля не перевищує 3 місяців, що обмежує його вживання; біодизель не може транспортуватись по трубопроводах, а лише залізничним та автомобільним транспортом, що підвищує його вартість; при сіянні генномодифікованого ріпака рослини можуть схрещуватися із звичайними рослинами і в деяких випадках витіснити традиційні види; при вирощуванні ріпаку та недотриманні сівозмін безповоротно втрачається родючість сільськогосподарських земель; нижча калорійність біопалива призводить до підвищення витрат (на 5% - 10%) у порівнянні із звичайним паливом;

підвищена в'язкість і агресивність до гумових і пластикових деталей негативно впливає на двигун; необхідні спеціальні зміни в конструкції двигуна, якщо частка біодизеля в сумішах з мінеральним дизпаливом є більшою ніж 5%-20%.

Для підвищення економічної ефективності виробництва насіння ріпаку в Україні необхідно створити повний цикл виробництва та використання біопалива: починаючи з вирощування ріпаку, власного виробництва біодизеля, а також необхідно забезпечити переведення значної частини (понад 20%) автотранспорту на біодизель.

Також необхідне внесення низки змін до законодавства стосовно оподаткування та стимулювання виробництва біопалива, до яких слід віднести: звільнення від податку на прибуток, отриманий при реалізації біопалива; надання пільг на ввезення імпортного обладнання та технологічного устаткування, яке не виготовляється в Україні.

Література

1. Агроекологічні та економічні наслідки вирощування ріпаку і виробництва біодизеля на півдні України / Регіональний філіал НІСД у м.Одесі.
2. Вініченко І.І. Оцінка сучасного рівня ефективності виробництва насіння ріпаку в сільськогосподарських підприємствах України / І.І.Вініченко // Ефективна економіка. – 2012. – №12. – С. 19-24.
3. Дубель А.В. Особливості та економічна ефективність вирощування ріпаку / А.В.Дубель // Інноваційна економіка. – 2009. – №4. – С.88-91.

Тарас Дудар, Оксана Шумейко

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Аграрний сектор України має вагомий потенціал для збільшення земельних угідь під органічним сільським господарством. Динамічне і стале нарощування обсягів міжнародної торгівлі органічними продуктами, зростання внутрішнього попиту серед місцевого населення на здорові та безпечні продукти харчування все це є добрим підґрунтям для нашої держави покращити економічний стан населення сільських територій, шляхом розвитку органічного сектору.

Ключовими дійовими особами розвитку ринку органічної продукції мають бути не тільки його учасники, в особі органічних товаровиробників, але й важливу роль має відігравати держава у розвитку органічного сільського господарства, шляхом створення національного законодавчо-правового поля,